

Sag C-177/20**Anmodning om præjudiciel afgørelse**

Dato for indlevering:

7. april 2020

Forelæggende ret:

Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Ungarn)

Afgørelse af:

6. marts 2020

Sagsøger:

»Grossmania« Mezőgazdasági Termelő és Szolgáltató Kft.

Sagsøgt:

Vas Megyei Kormányhivatal (forvaltningen i Vas-provinsen)

[Udelades]

Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (forvaltnings- og arbejdsretten i Győr, Ungarn) har i den sag, der er anlagt af handelsselskabet »Grossmania« Mezőgazdasági Termelő és Szolgáltató Kft. ([udelades] Lukácsháza, Ungarn), sagsøger [udelades], mod Vas Megyei Kormányhivatal (forvaltningen i Vas-provinsen) ([udelades] Szombathely, Ungarn), sagsøgt [udelades], som vedrører en tvist om retsakter vedrørende arealer, truffet følgende

Afgørelse

Den forelæggende ret [udelades] har i medfør af artikel 267 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde forelagt Den Europæiske Unions Domstol det følgende præjudicielle spørgsmål:

Skal artikel 267 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde fortolkes således, at når Den Europæiske Unions Domstol ved en afgørelse truffet inden for rammerne af en præjudiciel procedure har fastslået, at en bestemmelse i en medlemsstats interne retsorden er uforenelig med EU-retten, kan den nævnte bestemmelse heller ikke finde anvendelse i efterfølgende administrative eller retslige procedurer i denne medlemsstat, uanset om de faktiske omstændigheder i

den efterfølgende procedure ikke er helt identiske med dem, der har givet anledning til den tidligere præjudicielle procedure?

[Udelades] [nationale processuelle betragtninger]

Begrundelse:

1. Faktiske omstændigheder

Sagsøgeren er et handelsselskab, der er stiftet af statsborgere fra andre medlemsstater end Ungarn.

Sagsøgeren var indehaver af brugsrettigheder over de følgende ejendomme: Jánosháza (Ungarn), matrikelnr. 0168/2, 0184/24, 0224/1, 0134/15 og 0238/2; Duka (Ungarn), matrikelnr. 010/9 og 0241/2.

Sagsøgerens brugsrettigheder over de nævnte ejendomme blev slettet af ejendomsregistret i henhold til § 108, stk. 1, i a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CXXII. törvény (lov nr. CXXII af 2013 om fastsættelse af overgangsbestemmelser og -foranstaltninger vedrørende lov nr. CXXII af 2013 om retshandler vedrørende landbrugs- og skovbrugsarealer, herefter »lov af 2013 om overgangsforanstaltninger«) og § 94, stk. 5, i az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (lov nr. CXLI af 1997 om ejendomsregistret, herefter »lov om ejendomsregistret«).

Sagsøgeren anlagde ikke sag til prøvelse af afgørelsen om slettelse af dennes brugsrettigheder.

Ved dom af 6. marts 2018 [SEGRO og Horváth], forenede sager C-52/16 og C-113/16, fastslog Den Europæiske Unions Domstol [herefter »Domstolen«], at artikel 63 TEUF er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagerne omhandlede, hvorefter tidligere stiftede brugsrettigheder over landbrugsjord, hvis indehavere ikke har et nært slægtskabsforhold til ejeren af disse arealer, bortfalder uden videre og derfor slettes af ejendomsregistret.

Som følge heraf anmodede sagsøgeren Vas Megyei Kormányhivatal Celldömölki Járási Hivatala (ejendomsregisterkontoret for Celldömölk-distriktet, som hører under forvaltningen i Vas-provinsen, Ungarn, herefter »den administrative myndighed i første instans«) om genindførelse af dennes brugsrettigheder over de nævnte ejendomme.

Ved afgørelse [udelades] af 17. maj 2019 afviste den administrative myndighed i første instans sagsøgerens anmodning under henvisning til § 108, stk. 1, i lov af 2013 om overgangsforanstaltninger og § 37, stk. 1, i a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (lov nr. CXXII af 2013 om

retshandler vedrørende landbrugs- og skovbrugsarealer, herefter »lov af 2013 om landbrugsarealer«).

Sagsøgeren indgav en administrativ klage, og sagsøgte stadfæstede ved afgørelse [udelades] af 5. august 2019 afgørelsen [udelades] fra den administrative myndighed i første instans. I sin begrundelse har sagsøgte henvist til § 108, stk. 1, i lov af 2013 om overgangsforanstaltninger og § 94, stk. 5, i lov om ejendomsregistret. Sagsøgte har anført, at anmodningen om genindførelse ikke kunne antages til realitetsbehandling, eftersom § 108, stk. 1, i lov af 2013 om overgangsforanstaltninger og § 37, stk. 1, i lov af 2013 om landbrugsarealer fortsat var gældende. Efter sagsøgtes opfattelse var Domstolens dom i de forenede sager C-52/16 og C-113/16 blevet afsagt i nogle konkrete tilfælde og kunne udelukkende finde anvendelse i de sager, som anmodningerne om præjudiciel afgørelse vedrørte. Til fordel herfor talte ligeledes § 108, stk. 4 og 5, i lov af 2013 om overgangsforanstaltninger. Derudover har sagsøgte anført, at Domstolen i dommen i sag C-235/17 ikke havde taget stilling til genindførelse af slettede brugsrettigheder, men derimod til økonomisk kompensation. Sagsøgte konkluderede, at denne ikke havde ret til, hverken efter anmodning fra en part eller ex officio, at foretage genindførelse af de brugsrettigheder, der tidligere var blevet slettet.

Sagsøgeren har anlagt et søgsmål til prøvelse af sagsøgtes afgørelse ved den forelæggende ret.

Sagsøgte har nedlagt påstand om frifindelse.

2. EU-retten

Artikel 63, stk.1, TEUF

»Inden for rammerne af bestemmelserne i dette kapitel er alle restriktioner for kapitalbevægelser mellem medlemsstaterne indbyrdes og mellem medlemsstaterne og tredjelande forbudt.«

Artikel 267 TEUF

»Den Europæiske Unions Domstol har kompetence til at afgøre præjudicielle spørgsmål:

- a) om fortolkningen af traktaterne
- b) om gyldigheden og fortolkningen af retsakter udstedt af Unionens institutioner, organer eller agenturer.

Såfremt et sådant spørgsmål rejses ved en ret i en af medlemsstaterne, kan denne ret, hvis den skønner, at en afgørelse af dette spørgsmål er nødvendig, før den afsiger sin dom, anmode Domstolen om at afgøre spørgsmålet.

Såfremt et sådant spørgsmål rejses under en retssag ved en national ret, hvis afgørelser ifølge de nationale retsregler ikke kan appelleres, er retten pligtig at indbringe sagen for Domstolen.

Hvis et sådant spørgsmål rejses under en retssag ved en national ret, der vedrører en person, der er frihedsberøvet, træffer Domstolen afgørelse hurtigst muligt.«

Artikel 91 i Domstolens procesreglement

»En dom har retskraft fra den dag, den er afsagt.«

3. National ret

§ 108, stk. 1, i lov af 2013 om overgangsforanstaltninger:

»Brugsrettigheder, der eksisterer den 30. april 2014, og som er stiftet ved aftale mellem personer, der ikke har et nært slægtskabsforhold, for en tidsbegrænset periode eller for en tidsbegrænset periode, der udløber efter den 30. april 2014, bortfalder uden videre den 1. maj 2014.«

§ 37, stk. 1, i lov af 2013 om landbrugsarealer:

»Stiftelse ved aftale af brugsrettigheder er ugyldig, medmindre stiftelsen sker mellem personer, der har et nært slægtskabsforhold.«

4. Baggrunden for den præjudicielle forelæggelse

4.1 Præcedens og Domstolens domme

Szombathelyi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (forvaltnings- og arbejdsretten i Szombathely, Ungarn) indgav en anmodning om præjudiciel afgørelse til Domstolen vedrørende § 108, stk. 1, i lov af 2013 om overgangsforanstaltninger og § 94, stk. 5, i lov om ejendomsregistret.

Ved dommen afsagt i de forenede sager C-52/16 og C-113/16 fastslog Domstolen, at artikel 63 TEUF skal fortolkes således, at den er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagerne omhandlede, hvorefter tidligere stiftede brugsrettigheder over landbrugsjord, hvis indehavere ikke har et nært slægtskabsforhold til ejeren af disse arealer, bortfalder uden videre og slettes som følge heraf af ejendomsregistret.

På grundlag af den nævnte dom annullerede de ungarske retter i de sager, der var blevet udsat på grund af den nævnte præjudicielle procedure, de administrative afgørelser, hvori der var truffet afgørelse om sletning af brugsrettigheder.

I forbindelse med den nævnte nationale lovgivning blev der ligeledes indledt en traktatbrudsprocedure mod Ungarn, som gav anledning til Domstolens dom af 21. maj 2019 i sag C-235/17. Ifølge den sidstnævnte dom har Ungarn ikke godtgjort, at den ved den anfægtede bestemmelse foretagne ophævelse af brugsrettigheder, som direkte eller indirekte ejes af statsborgere fra andre medlemsstater end Ungarn, har til formål at sikre gennemførelsen af mål af almen interesse, der er anerkendt i Domstolens praksis eller nævnt i artikel 65, stk. 1, litra b), TEUF, eller at denne ophævelse er egnet og konsekvent eller begrænset til de foranstaltninger, der er nødvendige for at forfølge sådanne mål. For det andet er nævnte ophævelse ikke i overensstemmelse med artikel 17, stk. 1, i [Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, herefter »chartret«]. Følgelig kan de hindringer for de frie kapitalbevægelser, der således er opstået som følge af berøvelsen af ejendom erhvervet ved hjælp af kapital, der er omfattet af beskyttelsen i artikel 63 TEUF, ikke begrundes. På denne baggrund skal det fastslås, at Ungarn har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 63 TEUF, sammenholdt med chartrets artikel 17, ved at vedtage den anfægtede bestemmelse og således ex lege ophæve tidligere stiftede brugsrettigheder over landbrugsarealer i Ungarn, som direkte eller indirekte ejes af statsborgere fra andre medlemsstater.

4.2 Gældende ungarsk ret

§ 108, stk. 1, i lov af 2013 om overgangsforanstaltninger gælder fortsat efter Domstolens nævnte domme.

Lovgiver har suppleret den nævnte artikel med to nye stykker.

I henhold til § 108, stk. 4, i lov af 2013 om overgangsforanstaltninger skal den myndighed, der er ansvarlig for ejendomsregistret, såfremt en rettighed, der er bortfaldet i henhold til stk. 1, som følge af en retsafgørelse skal genoprettes, men den nævnte rettighed på grund af en formel eller materiel fejl ikke burde have været registreret i henhold til gældende lovgivning på tidspunktet for den oprindelige registrering, underrette anklagemyndigheden og udsætte sagen, indtil anklagemyndighedens undersøgelse og den efterfølgende retslige procedure er afsluttet.

§ 108, stk. 5, i lov af 2013 om overgangsforanstaltninger bestemmer, at der foreligger fejl som omhandlet i stk. 4 i følgende tilfælde:

- a) indehaveren af brugsrettigheden er en juridisk person
- b) brugsrettigheden er registreret i ejendomsregistret efter den 31. december 2001 til fordel for en rettighedshaver, der er en juridisk eller fysisk person, som ikke er ungarsk statsborger
- c) der på tidspunktet for anmodningen om registrering af brugsrettigheden for at opnå rettigheden i henhold til den på daværende tidspunkt gældende lovgivning

krævedes et certifikat eller en tilladelse udstedt af en anden myndighed, og den pågældende har ikke fremlagt det nævnte dokument.

4.3. Afgørelse fra Alkotmánybíróság (forfatningsdomstol, Ungarn) nr. 25/2015 af 21. juli [2015] og dens virkninger

Alkotmánybíróság (forfatningsdomstol) har i sin afgørelse nr. 25/2015 af 21. juli [2015] udtalt sig om § 108, stk. 1, i lov af 2013 om overgangsforanstaltninger. I den nævnte afgørelses konklusion fastslog den nævnte domstol, at der var skabt en situation, som var i strid med den ungarske grundlov, eftersom lovgiver med hensyn til de brugsrettigheder, der var bortfaldet i henhold til artikel 108 i lov af 2013 om overgangsforanstaltninger, ikke havde vedtaget bestemmelser, der gav mulighed for erstatning for ekstraordinære økonomiske skader, som ikke kunne kræves inden for rammerne af afviklingen af det økonomiske mellemværende mellem aftaleparterne, men som udsprang af en gyldig aftale. Alkotmánybíróság (forfatningsdomstol) opfordrede lovgiver til at afhjælpe den nævnte undladelse, som var i strid med den ungarske grundlov, senest den 1. december 2015.

Til dato er der ikke vedtaget bestemmelser, som bringer den situation, som Alkotmánybíróság (forfatningsdomstol) har anset for at være i strid med den ungarske grundlov, til ophør, og som nærmere bestemt fastsætter en erstatning til fordel for indehavere af brugsrettigheder.

For fysiske og juridiske personer som sagsøgeren betyder det på den ene side, at de ungarske myndigheder under henvisning til § 108, stk. 1, i lov af 2013 om overgangsforanstaltninger har afvist anmodninger om genindførelse af brugsrettigheder, og på den anden side at det i mangel af bestemmelser, som fastsætter en erstatning for sletning af de nævnte rettigheder, ikke er muligt at fastsætte et beløb som kompensation, som giver mulighed for erstatning for økonomiske tab.

Ligeledes fastslog Domstolen i dommen i sag C-235/17, at den berøvelse af ejendom, der er foretaget ved den anfægtede bestemmelse, ikke er begrundet med henvisning til, at den er nødvendig i samfundets interesse, og desuden ikke er ledsaget af en ordning til betaling af en rimelig og rettidig erstatning. Følgelig tilsidesætter nævnte bestemmelse ejendomsretten, der er sikret ved chartrets artikel 17, stk. 1 (dømmens præmis 129).

4.4. Afvigelse mellem de faktiske omstændigheder

De faktiske omstændigheder, der ligger til grund for den foreliggende sag, adskiller sig fra de faktiske omstændigheder i de forenede sager C-52/16 og C-113/16, som er blevet afgjort af Domstolen, for så vidt som sagsøgeren i den foreliggende sag ikke anlagde sag til prøvelse af de administrative afgørelser, i henhold til hvilke dennes brugsrettigheder blev slettet, hvorimod sagsøgerne i de nævnte præjudicielle sager anlagde sag til prøvelse af de administrative afgørelser, i henhold til hvilke deres brugsrettigheder blev slettet.

I den foreliggende sag anmodede sagsøgeren, som følge af dommen afsagt af Domstolen i de forenede sager C-52/16 og C-113/16, om genindførelse af dennes slettede brugsrettigheder i betragtning af, at Domstolen havde fastslået, at den ungarske lovgivning på området var i strid med EU-retten. Sagsøgeren modtog heller ikke nogen erstatning for sletning af dennes brugsrettigheder, eftersom der ikke var vedtaget bestemmelser herom.

Eftersom den ungarske lovgivning var i strid med EU-retten, og sagsøgeren ikke modtog erstatning, var dennes eneste mulighed følgelig at anmode om genindførelse af dennes slettede brugsrettigheder.

Sagsøgte har dog anført, at sletningen af brugsrettighederne var retmæssig i henhold til den på daværende tidspunkt gældende lovgivning, og at § 108, stk. 1, i lov af 2013 om overgangsforanstaltninger, som fortsat er gældende, er til hinder for en genindførelse.

4.5. Virkninger erga omnes og tidsmæssige virkninger af de præjudicielle afgørelser

Det første problem i forhold til det præjudicielle spørgsmål, der er rejst, vedrører de præjudicielle afgørelses generelle bindende virkninger, dvs. deres virkninger erga omnes.

Domstolen fastslog i dom af 27. marts 1963, Da Costa m.fl. (forenede sager 28/62 til 30/62, Rec. s. 75 []), at »selv om artikel 177, sidste stykke ubetinget forpligter nationale retsinstanser — som Tariefcommissie — hvis afgørelse ifølge de nationale retsregler ikke kan appelleres, til at forelægge Domstolen ethvert fortolkningsspørgsmål, som er blevet rejst for dem, kan retskraften af Domstolens fortolkning i medfør af artikel 177 imidlertid bevirke, at forudsætningen for denne forpligtelse bortfalder, og at den således bliver indholdsløs; således forholder det sig især, når det rejste spørgsmål materielt set er identisk med et spørgsmål, som allerede har været genstand for en præjudiciel afgørelse i et lignende tilfælde.«

I dom af 6. oktober 1982, CILFIT m.fl. (283/81), præciserede Domstolen under henvisning til dommen i sagen Da Costa m.fl., at »tilsvarende begrænsninger i den i artikel 177, stk. 3, fastsatte pligt kan skyldes, at det pågældende retsspørgsmål er afgjort i Domstolens tidligere praksis; dette gælder uden hensyn til karakteren af de sager, som er afgjort i den pågældende praksis, også selv om de omhandlede spørgsmål ikke er helt identiske.«

Endelig fastslog Domstolen i dommen i sagen CILFIT m.fl., at hvis der er rejst et EF-retligt spørgsmål under en retssag ved en ret, hvis afgørelser ifølge de nationale retsregler ikke kan appelleres, er retten pligtig at indbringe sagen for Domstolen, medmindre retten har fastslået, at det rejste spørgsmål ikke er relevant, eller den pågældende EF-bestemmelse allerede er blevet fortolket af Domstolen, eller EF-rettens korrekte anvendelse fremgår med en sådan klarhed, at der ikke er plads for fortolkningstvivl; denne mulighed skal imidlertid vurderes i

forhold til dels EF-rettens særegenheder, dels de særlige vanskeligheder fortolkningen heraf frembyder, samt risikoen for afvigende retspraksis inden for fællesskabet.

For så vidt angår problemet med de tidsmæssige virkninger, er det sædvanligt i Domstolens praksis, at præjudicielle afgørelser vedrørende fortolkning har virkning *ex tunc*, det vil sige tilbagevirkende kraft. Dette betyder i det væsentlige, at en fællesskabsbestemmelse skal finde anvendelse, således som den er blevet fortolket, fra sin ikrafttræden. I dommen i sagerne [66/79, 127/79 og 128/79] fastslog Domstolen vedrørende fortolkning med tilbagevirkende kraft, at den fortolkning, som Domstolen foretager af en fællesskabsretlig regel under udøvelse af sin kompetence i henhold til artikel 177, belyser og præciserer i nødvendigt omfang betydningen og rækkevidden af den pågældende regel, således som den skal forstås og anvendes, henholdsvis burde have været forstået og anvendt fra sin ikrafttræden. Det følger heraf, at den således fortolkede regel kan og skal anvendes af retterne endog i forbindelse med retsforhold, der er stiftet og består, før der afsiges dom vedrørende fortolkningsanmodningen.

Legfelsőbb Bíróság (øverste domstol, Ungarn) har udtalt sig vedrørende de nævnte problemer i sin principafgørelse på det forvaltningsretlige område nr. 1815/2008 vedrørende registreringsafgiften. Ifølge de faktiske omstændigheder opkrævede den administrative myndighed registreringsafgift fra sagsøgeren uden at tage dennes anbringende om, at Domstolen havde fastslået, at de ungarske registreringsafgiftsbeløb var i strid med EU-retten, til følge. Retten i første instans gav ikke medhold i det forvaltningsretlige søgsmål, idet den fandt, at den sagsøgte administrative myndighed under den administrative procedure havde handlet i overensstemmelse med gældende lovgivning.

Ifølge Legfelsőbb Bíróság (øverste domstol) kan de ungarske retsinstanser ikke se bort fra Domstolens praksis. Legfelsőbb Bíróság (øverste domstol) bemærkede, at Domstolen havde truffet principafgørelser vedrørende forholdet mellem fællesskabsretten og national ret, som sagsøgeren ligeledes henviste til i dennes kassationsappel, idet Legfelsőbb Bíróság (øverste domstol) henviste til de væsentligste i sin dom.

Legfelsőbb Bíróság (øverste domstol) fastslog, at sagsøgte efter retten i første instans' opfattelse faktisk havde truffet sin afgørelse i henhold til den på daværende tidspunkt gældende lovgivning, hvorfor den rejste spørgsmål vedrørende de bindende virkninger og tidsmæssige virkninger af fællesskabsretten og Domstolens domme. Hvad angår de præjudicielle afgørelses generelle bindende virkninger (virkninger erga omnes) var retspraksis ikke ensartet, idet Domstolen endnu ikke havde udtalt sig klart herom. Det kunne dog udledes af retspraksis, at denne finder anvendelse for alle og har bindende virkning. Til fordel herfor talte den stillingtagen, der var udtrykt i dommen i sagen *Da Costa* m.fl. [28/62 til 30/62] og dommen i sagen *CILFIT* m.fl. [283/81], hvorefter præjudicielle afgørelser i det væsentlige har retskraft, og dermed kan de også have retsvirkninger i andre sager, eftersom forpligtelsen til at forelægge et

præjudicielt spørgsmål i givet fald bortfalder og endog bliver indholdsløs, når det rejste spørgsmål materielt set er identisk med et spørgsmål, som allerede har været genstand for en præjudiciel afgørelse i et lignende tilfælde. Legfelsóbb Bírószág (øverste domstol) anførte, at de nævnte betragtninger var relevante, fordi Domstolen i to [forenede sager] (C-290/05 og C-333/05) havde udtalt sig vedrørende foreneligheden af den ungarske registreringsafgift med fællesskabsretten.

Hvad angår de tidsmæssige virkninger præciserede Legfelsóbb Bírószág (øverste domstol), at eftersom Domstolen allerede afsagt dom vedrørende den ungarske registreringsafgift på det tidspunkt, hvor retten i første instans afsagde sin dom, burde retten i første instans ikke have set bort fra indholdet af den sidstnævnte dom med den begrundelse, at denne endnu ikke var blevet afsagt på det tidspunkt, hvor sagsøgte traf sin afgørelse.

I medfør af det af Domstolen fastlagte retsprincip burde sagsøgte selv have fortolket forholdet mellem den ungarske registreringsafgift og fællesskabsretten på samme måde, som Domstolen fortolkede det i [de forenede sager C-290/05 og C-333/05]. På baggrund af *ex tunc*-virkningen var sagsøgtes afgørelse allerede retsstridig i kraft af den gældende lovgivning på tidspunktet, hvor afgørelsen blev truffet, idet en bestemt del af den nævnte lovgivning (registreringsafgiftsbeløbene) var i strid med fællesskabsretten.

Følgelig burde retten i første instans i den sag, der var indbragt for den, have anvendt Domstolens betragtninger i [de forenede sager C-290/05 og C-333/05], og den burde ikke have set bort fra den nævnte dom med den begrundelse, at sagsøgeren kunne gøre krav på en afgiftsforskel i en særskilt procedure.

4.6. Problemer i forbindelse med den foreliggende sag

Under den administrative procedure forud for den foreliggende sag var både sagsøgte og den administrative myndighed i første instans opmærksomme på indholdet af Domstolens dom i de forenede sager C-52/16 og C-113/16, hvorefter § 108, stk. 1, i lov af 2013 om overgangsforanstaltninger var i strid med EU-retten. I modsætning til hvad der skete i den sag, som var indbragt for Legfelsóbb Bírószág (øverste domstol), var den præjudicielle afgørelse, som fastslog, at den nationale bestemmelse, som fandt anvendelse, var i strid med EU-retten, allerede kendt under den administrative procedure.

Forskellene mellem de faktiske omstændigheder rejser tvivl. Ifølge de faktiske omstændigheder i dommen i de forenede sager C-52/16 og C-113/16 anlagde sagsøgerne en forvaltningsretlig sag til prøvelse af de administrative afgørelser, i henhold til hvilke deres brugsrettigheder blev slettet. Derimod adskiller de faktiske omstændigheder i den foreliggende sag sig fra dem [i de nævnte sager] for så vidt som sagsøgeren ikke anlagde sag til prøvelse af de administrative afgørelser, i henhold til hvilke dennes brugsrettigheder blev slettet, men på baggrund af Domstolens dom i de forenede sager C-52/16 og C-113/16 anmodede

sagsøgeren om genindførelse af dennes brugsrettigheder, med henvisning til at § 108, stk. 1, i lov af 2013 om overgangsforanstaltninger var i strid med EU-retten. Sagsøgte imødekom ikke sagsøgerens anmodning.

Ifølge dommen i sagen *Da Costa* m.fl. er den ret, som træffer afgørelse i sidste instans, ikke forpligtet til at indlede en præjudiciel forelæggelsesprocedure, såfremt retskraften af Domstolens fortolkning i medfør af artikel 177 [nu artikel 267 TEUF] bevirker, at forudsætningen for denne forpligtelse bortfalder; således forholder det sig især, når det rejste spørgsmål materielt set er identisk med et spørgsmål, som allerede har været genstand for en præjudiciel afgørelse i et lignende tilfælde.

I henhold til dommen i sagen *CILFIT* m.fl. kan tilsvarende begrænsninger skyldes, at det pågældende retsspørgsmål er afgjort i Domstolens tidligere praksis; dette gælder uden hensyn til karakteren af de sager, som er afgjort i den pågældende praksis, også selv om de omhandlede spørgsmål ikke er helt identiske.

Den kurs, som er sat i Domstolens nævnte afgørelser synes at pege på et svar, hvorefter en afgørelse, som er truffet i en præjudiciel forelæggelsesprocedure indledt i forbindelse med en konkret sag, finder anvendelse i en efterfølgende sag, som er indbragt for en national ret, selv om det rejste spørgsmål ikke er helt identisk med det forudgående spørgsmål, eller spørgsmålene kun materielt set stemmer overens.

I forbindelse med den foreliggende sag fastslog Domstolen udtrykkeligt i dommen i de forenede sager *C-52/16* og *C-113/16*, at § 108, stk. 1, i lov af 2013 om overgangsforanstaltninger, som sagsøgte har gjort gældende, er i strid med EU-retten. Efter den forelæggende rets opfattelse gør det samme sig gældende i den foreliggende sag, således at det præjudicielle spørgsmål, der er rejst, ikke vedrører dette punkt, men henviser til, om en national ret, såfremt de faktiske omstændigheder ikke er helt identiske, kan undlade at anvende en national bestemmelse, der, som Domstolen har fastslået ved en forudgående afgørelse, er i strid med EU-retten. Følgelig er de faktiske omstændigheder i de to sager forskellige, men den bestemmelse i national ret, som finder anvendelse, er den samme.

Der er ligeledes rejst tvivl om, hvorvidt den ret, for hvilken den foreliggende sag er indbragt, såfremt den undlader at anvende § 108, stk. 1, i lov af 2013 om overgangsforanstaltninger, fordi den er i strid med EU-retten, kan forpligte sagsøgte til at gennemføre en procedure om genindførelse i sagsøgers tilfælde, hvorunder sagsøgeren vil kunne gøre § 108, stk. 4 og 5, i lov om overgangsforanstaltninger gældende, som i mellemtiden er trådt i kraft.

[Udelades] [nationale processuelle betragtninger]

Győr, den 6. marts 2020.

[Udelades] [underskrifter]

ARBEDSDOKUMENT